

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การค้นคว้าแบบอิสระครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพัฒนา (developmental study) เพื่อพัฒนารอบสมรรถนะของพยาบาลพี่เลี้ยง โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์เกี่ยวกับพยาบาลพี่เลี้ยง โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ ประกอบด้วยผู้ตรวจการพยาบาล หัวหน้าหอผู้ป่วย และพยาบาลวิชาชีพที่มีประสบการณ์การเป็นพยาบาลพี่เลี้ยง โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ ของ 9 งานการพยาบาล และ 2) กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิผู้ทำการประเมินรอบสมรรถนะ (ฉบับร่าง) ประกอบด้วยผู้บริหารที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเตรียมพยาบาลพี่เลี้ยง โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ ผู้ทรงคุณวุฒิจากสภาการพยาบาล และอาจารย์พยาบาลผู้มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการพัฒนาพยาบาลพี่เลี้ยง

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) ซึ่งผู้ศึกษาได้กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกดังนี้

1. กลุ่มผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญหรือมีประสบการณ์เกี่ยวกับพยาบาลพี่เลี้ยง ที่เป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสมรรถนะและพฤติกรรมบ่งชี้ของพยาบาลพี่เลี้ยง โดยการสัมภาษณ์ ประกอบด้วยผู้ตรวจการพยาบาล โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ ที่รับผิดชอบด้านพัฒนาบุคลากร ของทุกงานการพยาบาล หัวหน้าหอผู้ป่วย และพยาบาลวิชาชีพที่มีประสบการณ์การเป็นพยาบาลพี่เลี้ยง โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ของทุกงานการพยาบาล รวมทั้งหมด 27 คน
2. กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นผู้ประเมินรอบสมรรถนะ เป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับสมรรถนะพยาบาลพี่เลี้ยง จำนวน 5 คน ประกอบด้วย
 - 2.1 ผู้ทรงคุณวุฒิจากสภาพยาบาล จำนวน 1 คน

- 2.2 อาจารย์พยาบาลผู้มีความเชี่ยวชาญทางการพัฒนาพยาบาลพี่เลี้ยง จำนวน 1 คน
- 2.3 รองหัวหน้าฝ่ายการพยาบาล โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ ที่รับผิดชอบงานด้านพัฒนาบุคลากรพยาบาล
- 2.4 หัวหน้าหน่วยฝึกอบรมทางการพยาบาล โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่
- 2.5 หัวหน้างานวิชาการและพัฒนาโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้ประกอบด้วย

1. แบบบันทึกรายการสมรรถนะและพฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถจากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับแนวคิด และข้อบัญญัติขององค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพยาบาลพี่เลี้ยงที่ได้จากตำรา วารสารทั้งในประเทศ และต่างประเทศ
2. แนวคำถามที่ใช้สัมภาษณ์กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ หรือมีประสบการณ์เกี่ยวกับพยาบาลพี่เลี้ยง จำนวน 27 คน เป็นแนวคำถามปลายเปิด เกี่ยวกับสมรรถนะและพฤติกรรมบ่งชี้สำหรับสมรรถนะแต่ละด้านที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น
3. เครื่องบันทึกเสียง
4. แบบประเมินกรอบสมรรถนะของพยาบาลพี่เลี้ยง (ฉบับร่าง) สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน ประเมินโดยพิจารณาสมรรถนะแต่ละด้านที่มีพฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถเป็นรายชื่อ โดยกำหนดตัวเลขเป็นมาตราส่วน 4 ระดับ คือ 4 หมายถึงพฤติกรรมนั้นมีความจำเป็นมาก 3 หมายถึงพฤติกรรมนั้นมีความจำเป็นปานกลาง 2 หมายถึง พฤติกรรมนั้นมีความจำเป็นน้อย 1 หมายถึง ไม่จำเป็นต้องมีพฤติกรรมนั้น

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การหาความตรงของเนื้อหาของแนวคำถามที่ใช้สำหรับการสัมภาษณ์รายบุคคลโดยผู้ศึกษาให้ ผู้ทรงคุณวุฒิทางการพยาบาล จำนวน 3 คน ประกอบด้วย อาจารย์พยาบาลด้านบริหารการพยาบาลจำนวน 2 คน และหัวหน้าหน่วยฝึกอบรมทางการพยาบาล โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ จำนวน 1 คน ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ซึ่งครอบคลุมทั้งด้านความตรงตามเนื้อหา (content validity) ความชัดเจนของคำถาม (clarity) ความเหมาะสมของคำถาม (appropriateness) และความ

เหมาะสมของการจัดลำดับคำถาม (sequence the questions) ในการสัมภาษณ์ ภายหลังจากผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 3 คน พิจารณาและตรวจสอบความตรงของเนื้อหาของแนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ผู้ศึกษา จึงนำความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 คน มาปรับปรุงแก้ไข ก่อนนำเครื่องมือไปใช้

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ศึกษาได้แบ่งขั้นตอนการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

1. ระยะก่อนดำเนินการศึกษา ผู้ศึกษาเสนอ โครงร่างการค้นคว้าแบบอิสระต่อ คณะกรรมการจริยธรรมของคณะพยาบาลศาสตร์ และคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อทำการพิจารณาแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามความเห็นชอบของคณะกรรมการก่อนทำการศึกษา
2. ระยะดำเนินการศึกษา กระทำโดย ผู้ศึกษาขออนุญาตและขอความร่วมมือ จาก ผู้เข้าร่วมศึกษาโดยตรง พร้อมทั้งแจ้งให้ทราบถึงสิทธิในการตอบรับหรือปฏิเสธในการเข้าร่วม ศึกษาครั้งนี้ โดยไม่มีการบังคับ และการตอบรับหรือปฏิเสธจะไม่มีผลต่อผู้เข้าร่วมศึกษาแต่อย่างใด นอกจากนี้จะอธิบายถึงวัตถุประสงค์และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา โดยยืนยันการ รักษาความลับของข้อมูลที่ได้ทั้งหมด และจะไม่มี การบันทึกชื่อของผู้เข้าร่วมศึกษาในรายงาน การศึกษา ผู้เข้าร่วมศึกษามีสิทธิที่จะไม่ตอบคำถามที่รู้สึกไม่สบายใจที่จะตอบ รวมทั้งขอหยุดการ เข้าร่วมการศึกษา ได้ตลอดเวลาที่ต้องการ ตลอดจนสามารถขอข้อมูลกลับคืนได้ทั้งหมด โดยไม่มี ผลกระทบใดๆต่อผู้เข้าร่วมศึกษา และข้อมูลจากการเข้าร่วมการศึกษานี้ จะถูกทำลายทิ้งทั้งหมด หลังสิ้นสุดการศึกษา การนำเสนอผลหรืออภิปรายข้อมูลของการศึกษาในรายงานการศึกษาระหว่าง การศึกษา จะเสนอ ในภาพรวม หลังจากนั้นให้ผู้เข้าร่วมศึกษาลงนามในใบยินยอมเข้าร่วมการศึกษาด้วย

การรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาดำเนินการรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ภายหลังจากได้รับการรับรองจริยธรรมจาก คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยแล้ว ตามขั้นตอนดังนี้

1. นำหนังสืออนุญาตรวบรวมข้อมูลจากคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัย เชียงใหม่ เสนอต่อคณบดีคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของ การศึกษา และการขออนุญาตรวบรวมข้อมูล

2. ดำเนินการพัฒนารอบสมรรถนะของพยาบาลพี่เลี้ยงโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่โดยประยุกต์ใช้กลยุทธ์การพัฒนารอบสมรรถนะของ มาร์เรลลี และคณะ (Marrelli et al., 2005) ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.1 การกำหนดวัตถุประสงค์ ในการพัฒนารอบสมรรถนะของพยาบาลพี่เลี้ยงโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ โดยบุคลากรพยาบาลในองค์กรมีส่วนร่วมในการกำหนดกรอบสมรรถนะครั้งนี้

2.2 การแสวงหาผู้ให้การสนับสนุน โดยผู้ศึกษาได้ขออนุญาตหัวหน้างาน ผู้ตรวจการ หัวหน้าหอผู้ป่วยและ พยาบาลประจำการ ของทั้ง 9 งานการพยาบาล ของโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่

2.3 การพัฒนาและดำเนินการเกี่ยวกับแผนการสื่อสาร และการให้ความรู้ ผู้ศึกษาได้แจ้งวัตถุประสงค์ ขั้นตอนการดำเนินงานแก่ผู้ตรวจการ หัวหน้าหอผู้ป่วยและ พยาบาลประจำการ ของ 9 งานการพยาบาลที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยตรง

2.4 การวางแผนการรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาได้ปฏิบัติดังนี้

2.4.1 การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ผู้ศึกษาใช้กลุ่มตัวอย่างที่หลากหลายในตำแหน่งหน้าที่ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานใน 9 งานการพยาบาลโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญ หรือมีประสบการณ์เกี่ยวกับพยาบาลพี่เลี้ยง ประกอบด้วยผู้ตรวจการพยาบาล หัวหน้าหอผู้ป่วย และพยาบาลวิชาชีพ

2.4.2 กำหนดวิธีการรวบรวมข้อมูล โดยผู้ศึกษาได้เลือกวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

2.4.2.1 การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะของพยาบาลพี่เลี้ยง ผู้ศึกษาทำการค้นคว้าจาก ตำรา วารสารทางวิชาการ ผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ ข้อบัญญัติขององค์กรต่างๆที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะพยาบาลพี่เลี้ยง ทั้งในประเทศและต่างประเทศ นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา โดยสมรรถนะแต่ละด้านและพฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม ที่มีเนื้อหาเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน ผู้ศึกษาได้รวบรวมเป็นข้อเดียวกัน แต่พฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถที่แตกต่างกัน ผู้ศึกษาจะแยกเป็นรายชื่อ สรุปเป็นกรอบสมรรถนะของพยาบาลพี่เลี้ยงที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม

2.4.2.2 การสัมภาษณ์รายบุคคล ผู้ศึกษาคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญตามคุณสมบัติที่กำหนดไว้ จำนวน 27 คน และติดต่อขออนุญาตโดยตรงจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ หรือมีประสบการณ์เกี่ยวกับพยาบาลพี่เลี้ยง ทั้ง 27 คน แจ้งให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ พร้อมทั้งนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ที่จะขอสัมภาษณ์ แล้วดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1) ผู้ศึกษาดำเนินการสัมภาษณ์รายบุคคลด้วยตนเอง แจงให้ทราบถึงวัตถุประสงค์การสัมภาษณ์รายบุคคล และขออนุญาตบันทึกเทปและจดบันทึก จากนั้นดำเนินการดำเนินการสัมภาษณ์รายบุคคล ด้วยแนวคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับสมรรถนะของพยาบาลพี่เลี้ยง และสมรรถนะแต่ละด้านประกอบด้วยพฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถอะไรบ้าง โดยเปิดโอกาสให้กลุ่มตัวอย่างตอบคำถามอย่างอิสระตามความคิดเห็น ความรู้สึก ประสบการณ์ และการรับรู้เกี่ยวกับสมรรถนะของพยาบาลพี่เลี้ยง โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่

2) ผู้ศึกษาก่อร่างทบทวนข้อมูลหรือประเด็นสำคัญ เพื่อตรวจสอบความเข้าใจที่ตรงกันกับผู้ให้สัมภาษณ์ กล่าวขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อสิ้นสุดการสัมภาษณ์ โดยใช้เวลาในการสัมภาษณ์ประมาณคนละ 45 นาที

3) ผู้ศึกษาทำการถอดเทป รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์รายบุคคล นำมาวิเคราะห์เนื้อหา และประมวลสรุปเป็นกรอบสมรรถนะของพยาบาลพี่เลี้ยง โดยพฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถของสมรรถนะแต่ละด้านที่มีเนื้อหาเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน ผู้ศึกษาจะรวบรวมเป็นข้อเดียวกัน แต่พฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถที่แตกต่างกัน ผู้ศึกษาจะแยกเป็นรายข้อสรุปเป็นกรอบสมรรถนะของพยาบาลพี่เลี้ยงที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

2.5 การระบุสมรรถนะและการกำหนดกรอบสมรรถนะ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการกำหนดกรอบสมรรถนะของพยาบาลพี่เลี้ยง โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.5.1 นำข้อมูลสมรรถนะแต่ละด้านที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม การสัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญมาบูรณาการให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ด้วยวิธีการจัดกลุ่มข้อมูลพฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถแต่ละด้านที่มีความหมายใกล้เคียงกัน รายการที่มีความซ้ำซ้อน แสดงถึงการมีพฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถเดียวกัน ผู้ศึกษาจะนำมารวมเป็นข้อเดียวกัน รายการที่มีความแตกต่าง ผู้ศึกษาจำแนกเป็นรายข้อ จัดทำเป็นกรอบสมรรถนะของพยาบาลพี่เลี้ยง (ฉบับร่าง)

2.5.2 นำกรอบสมรรถนะของพยาบาลพี่เลี้ยง (ฉบับร่าง) ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คนประเมินว่าพฤติกรรมบ่งชี้แต่ละข้อมีความจำเป็นต่อการเป็นพยาบาลพี่เลี้ยงหรือไม่ โดยกำหนดตัวเลขเป็นมาตราส่วน 4 ระดับ คือ 4 หมายถึง สมรรถนะนั้นจำเป็นมาก 3 หมายถึง สมรรถนะนั้นจำเป็นปานกลาง 2 หมายถึง สมรรถนะนั้นจำเป็นน้อย 1 หมายถึง สมรรถนะนั้นไม่จำเป็น ข้อมูลที่ได้จากการประเมินกรอบสมรรถนะของพยาบาลพี่เลี้ยง (ฉบับร่าง) นำมาหาค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา รายข้อ I-CVI และพิจารณาปรับปรุงจำนวนตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ กำหนดเป็นกรอบสมรรถนะของพยาบาลพี่เลี้ยง โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรม ผู้ศึกษานำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา ข้อมูลที่มีเนื้อหาเดียวกันหรือใกล้เคียงกันรวบรวมเป็นข้อเดียวกัน ข้อมูลที่แตกต่างกันแยกเป็นรายชื่อ
2. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ศึกษาทำการถอดเทป รวบรวมข้อมูลที่ได้ นำมาวิเคราะห์เนื้อหา ข้อมูลที่มีเนื้อหาเดียวกันหรือใกล้เคียงกันรวบรวมเป็นข้อเดียวกัน ข้อมูลที่แตกต่างกันแยกเป็นรายชื่อ
3. ข้อมูลที่ได้จากการประเมินกรอบสมรรถนะของพยาบาลพี่เลี้ยง (ฉบับร่าง) จากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ศึกษานำข้อมูลที่ได้จากการประเมินกรอบสมรรถนะของพยาบาลพี่เลี้ยง (ฉบับร่าง) นำมาหาค่า I-CVI โดยกำหนดเกณฑ์การยอมรับ ค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหาของพฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถเป็นรายชื่อ เท่ากับ 1.00 (Polit & Beck, 2006) ผู้ศึกษาพิจารณาคัดรายการสมรรถนะที่มีค่า I-CVI ต่ำกว่า 1.00 ออก กำหนดเป็นกรอบสมรรถนะของพยาบาลพี่เลี้ยง โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยนครเชียงใหม่